

ԹՅՈՒՆԻՆԵՍԿԱՆ ՏՄԻՆ

Ներկայ 1912 թվականը հայկական կեանքի մխիթարական մի էջն է քանալու մեր առջի. մխիթարական իր էութեամբ ու պարունակութեամբ, որ կարող է գառնալ փառաւոր ժամանակաշրջանի մի սկզբնաւորում, եթէ մենք ունենանք մեր կուլտուրական ձգտումներին արժանի գիտակցութիւն և յաղթանակի ամուր հաւատ:

Էսպէս ապքօտ, լսի ձգտումներով հարուստ՝ հայ կեանքը գուցէ առաջին անգամն է ողջունելու նրժան աւրախ օր՝ հանդէպ իր տեսած ու անցրած շատ թշուա օրերի, որոնք իր քաղաքակրթական կեանքն են կազմել գրեթէ Վաղուց կորցրած երջանկութիւնն ու սրտի հանդիստը,

[Թշուաութեան երկնք դարերին հայը միայն մի սփոփանք է ունեցել — սէը դէպք լոյսը, — որ միաժամանակ վերջին յոյսն է գարձել նրա ապագայ կեանքի: Թշուա ամեն տեղ, թէ հայրենի երկրում և թէ տարագիր, նա լոյսի գաղափարին աղափտանած՝ իրրի վրկութեան խորանի, վատարախտի վերջին հաւատով նրւրել է լոյսի ծառայութեան ու ձգտել է ամբողջովին նւրել:

Եյգ ձգտումների առաջին յաղթանակն է բերում նորածագ 1912 թվականը, որ գերազանցապէս յոռիլնական, աօնական տարի է լինելու հայ կեանքի համար:

Ներկայ թվականին լրանում է 400-ամեակը հայկական տպագրութեան: Չորս հարիւր տարի է անցել այն օրից, երբ լոյս է տեսել ա-

առջին տպագրած հայ գիրքը, որ յոյն ու լուսաւորութիւնը պիտի տարածէր և սկսեց տարածել ցանուցիր ու խաւար ժողովրդի բոլոր խաւերի մէջ անխտիր, աւելի քնդարձակ ծաւալ տալով փրկարար գրին ու գարութեան: Եյս տօնը համազգային սգերութեան և ուրախութեան ագրիւր պիտի լինի մեզ համար ու պիտի լսենք մեր սիրտը ապագայ ծագլման վառ հաւատով:

Համազգային տօն պիտի լինի նաև 70-ամեակը «Վ.Լ. Եր Հայաստանի» անուան վեպին՝ Ռուսահայոց վերածնութեան երկուերի մարգար. Խաչատուր Արուսեանի փառաւոր ստեղծագործութեան, որ փողոց արդէն դուրս է ելել Ռուսահայ շրջանակից և համազգային գրական սեփականութիւն գարձել:

Նոյնպիսի տօներ են լինելու, անտարակոյտ, նաև 50-ամեակը մեր միակ մեծ բէալիստ ու միակ մեծ գրամատուրգ Գաբրիէլ Սունդուկեանի, մեր ժամանակի այդ մեծագոյն արւեստագէտի. 40-ամեակը նշախաւոր բանասէր Տ. Նորայր Բիւզանդացու, 30-ամեակը Եովհաննէս Եովհաննիսեանի և 25-ամեակը Եովհաննէս Թումանեանի — հայկական նորագոյն բանաստեղծութեան այդ անդուգական վարպետների, այլ և 50-ամեակը դերասանադեմ Մատթէոս Մեակեանի:

Եյս յորիկանները պիտի նկատուին բացառիկ երևոյթներ ազգային մտաւոր կեանքի մէջ և իբրև այդպիսիք՝ տօնական սգերութիւն բերեն ազգի բոլոր անդամների՝ առանց խտրութեան հասակի, սեռի և խոզի հասկացողութեան: Եյս յորիկանները կատարելով ազգը պիտի իր հասունութիւնը վիայէ, իր փայտայած յոյսերի առաջին սրահումը պիտի հրադարակէ:

Տղայրութեան 400-ամեակի, Խ. Արուսեանի, Գ. Սունդուկեանի, Ն. Բիւզանդացու, Յ. Եովհաննիսեանի, Յ. Թումանեանի և Մ. Մեակեանի յորիկանական տօնը հայի ազգային տօն է. դերագանցօրէն, նրա կուլտուրայի շափանիչը, նրա ազգային դարգացման աստիճանացոյցը: Այսպէս մտածելով մենք պիտի տօնենք ու ար-

ժանի խանգով սգերութիւնը: Եյս մեծ յորիկանների հետ պազընթաց ազգն, անշուշտ, երախտապիտութեան խտրին զգացումով յիշելու է մեր վերածնութեան մեծագոյն աւանդների ու գրողների՝ Գամառ-Քաթիպային, Գրիգոր Արմաւնի, Նար-Պէլին, Գաբրիէլ Սրբաւնձեանին (մահւան 20-ամեակ), նաև յաւերժ անմոռաց բանաստեղծ Պետրոս Գուրեանին (մահւան 40-ամեակ), որոնք ազգի սրտի թրթրուցումն ու երազների մարմնացումն եզան և իրենց մտքի ու սրտի զահարելութեամբ ազգային խաւար տաճարը լուսաւորեցին, արժանի անմոռաց անուն վաստակելով:

Ներկայ լուսկանը հայ կեանքի արժանիքը պիտի գնահատէ, նրա կուլտուրական արժէքը ցուցադրէ լուսաւոր աշխարհի առջև, այն աշխարհի, որի բազարակրթութեան համար հայն իր կեանքն է նւիրել և որի համար շարաշար տառապել:

Նիկոլայ Ա. Ե. Ա. Ա.

ՅԱՆԿԱՆԻ ՅՈՒՅԵԼԵԱՆԸ

Մեր ազգատիկ կեանքում շատ քիչ են պատահում այնպիսի դէպքեր, որոնք լուրջ հասարակական բնոյթ կրել կարողանային և եթէ այդպիսիներն պատահում էլ են, երբեմն կուլտուրայէս յետաձգուածութեան, կամ ճշգրիտ գնահատութեան չ'ընդունուած և կամ մեծած անտարբերութեան պատճառով մոռացութեան կամ արհամարհանքի են մատնուում: Վերջին տասնամեակում գնահատութեան տենտեմքը, թէ մի այլ բան, առաջ բերեց մեր կեանքում ևս հասարակական գործիչին վարձատրելու պահանջը և անասկաւեցին յորիկեան յորիկեանի յետեւից կատարել, երբեմն նոյն իսկ ասանց արդար կշիռ ու չափ տալու այս կամ այն յորիկարին: Մի այսպիսի սխալ անշուշտ հասկանալի է, բանի որ ընդօրինակութիւնը և երբեմն էլ միտումաւորութիւնը, որ միշտ առաջին տեղն են գրաւել մեր հասարակական կեանքի բոլոր երևոյթների մէջ, մի աւելի քանաւոր հեռանք չ'պիտի կորոզանային առաջ բերելու նա մասնաւոր օրինակների վրայ կանգ չ'եմ առնի և նման բան անելն էլ միանգամայն աւելորդ եմ համարում: Ինձ համար միակ կարեւորն այստեղ այն բողոքող փաստն է, որ մի անգամ ևս գալիս է